

Etikkodeks

(Vedtatt på ILTAs årsmøte i Vancouver i mars 2000)

(Mindre endringer vedtatt av ILTAs styre (Executive Committee) i januar 2018)

ILTAs (International Language Testing Association) Etikkodeks er en samling moralfilosofiske prinsipper utviklet for å fremme god faglig praksis. Etikkodeksen er verken en vedtekt eller en instruks, og den gir ikke konkrete retningslinjer for praktisk yrkesutøvelse. Den er ment å sette en standard for tilfredsstillende etisk oppførsel for alle språktestere. Etikkodeksen komplementeres av et annet dokument, nemlig Retningslinjer for praksis (tilgjengelig på ILTAs hjemmeside). Prinsippene Etikkodeksen bygger på er velgjørighet, ikke-skade, rettferdighet og respekt for individets autonomi og sivilsamfunnet.

Etikkodeksen inneholder ni grunnleggende prinsipper. Prinsippene konkretiseres i tilhørende merknader som beskriver hva ILTA-medlemmer bør eller ikke bør gjøre, eller mer generelt, hvordan de bør oppføre seg. Videre skisserer merknadene hva ILTA-medlemmene eller fagfeltet bør etterstrebe. De beskriver utfordringer ved å etterleve prinsippene og når disse kan fravikes.

Merknadene forklarer også Etikkodeksens sanksjonsmuligheter og understreker at mangel på overholdelse kan få alvorlige følger, som for eksempel at ILTAs etikkutvalg kan anmode om inndragelse av ILTA-medlemskapet. Selv om denne kodeksen bygger på andre liknende kodekser (utviklet over en lang periode), etterstreber den å gjenspeile det stadig foranderlige forholdet mellom ulike samfunnsmessige og kulturelle verdier i forskjellige deler av verden. Språktestere må derfor bruke Etikkodeksen sammen med Retningslinjer for praksis.

Alle faglige kodekser skal fremme faglig samvittighet og dømmekraft. ILTAs Etikkodeks fritar ikke språktestere fra andre forpliktelser eller fra ansvar de måtte ha gjennom nasjonale og internasjonale lover og forskrifter de er pålagt å følge.

Språktestere er selvstendige individer som noen ganger kan ha moralske motforestillinger mot å ta del i enkelte faglige prosedyrer. De er i sin fulle moralske rett til å avstå fra å ta del i faglige oppgaver som bryter med deres personlige moralske overbevisning. Språktestere som påtar seg et arbeidsoppdrag der de ser at de kan bli involvert i oppgaver som bryter med deres overbevisning, har ansvar for å gjøre nåværende eller fremtidige arbeidsgivere oppmerksomme på dette. Arbeidsgivere og kolleger har ansvar for å sikre at dette ikke medfører at de diskrimineres på arbeidsplassen.

Etikkodeksen konkretiseres gjennom Retningslinjer for praksis (tilgjengelig på ILTAs hjemmeside). Mens Etikkodeksen fokuserer på faglig moral og idealer, inneholder Retningslinjer

for praksis minstekrav for yrkesutøvelse og konkretiserer hva som er å betrakte som brudd på god og profesjonell utøvelse av yrket.

Både Etikkodeksen og Retningslinjer for praksis skal møte behov og endringer i feltet og må derfor revideres jevnlig for å møte endringer i språktestingsfeltet og i samfunnet forøvrig. Etikkodeksen vil bli revidert innen fem år, eller tidligere, om nødvendig.

Prinsipp 1

Språktestere skal behandle alle prøve kandidater med verdighet og respekt. De skal behandle kandidatene med en så høy grad av profesjonalitet som mulig. Når de tilbyr sine språktesttjenester, skal de ta hensyn til de ulike kandidatenes behov, verdier og kulturelle bakgrunn.

Merknader

- Språktestere skal ikke diskriminere eller behandle noen prøve kandidater dårligere enn andre på grunn av faktorer som alder, kjønn, etnisitet, seksuell legning, språkbakgrunn, tro, politisk overbevisning eller religion, ei heller med viten og vilje påtvinge dem sine egne verdier (for eksempel sosiale, religiøse, politiske og ideologiske).
- Språktestere skal aldri utnytte sine klienter eller prøve å påvirke dem på måter som ikke er av relevans for tjenester de tilbyr eller undersøkelser de gjennomfører.
- Seksuelle relasjoner mellom språktestere og deres prøve kandidater er alltid uetisk.
- Undervisning og forskning på språktesting som involverer prøve kandidater (herunder studenter) forutsetter at disse har gitt sitt samtykke. Det forutsetter også respekt for kandidatenes verdighet og privatliv. De involverte skal informeres om at de kan nekte å delta i en undersøkelse uten at de dermed vil få en dårligere behandling av språktesterne (i undervisning, forskning, utvikling, eller administrasjon). All bruk av media (papir, elektronisk, video, audio) som involverer prøve kandidater, krever informert samtykke før det brukes til et annet formål.
- Språktestere skal etterstrebe å formidle den informasjonen de fremskaffer til alle aktuelle aktører på en så forståelig måte som mulig.
- Prøve kandidatene skal så langt det lar seg gjøre, konsulteres i alle saker som angår dem.

Prinsipp 2

Språktestere skal behandle all innsamlet informasjon om prøve kandidatene konfidensielt. De skal bruke faglig dømmekraft om denne informasjonen deles med andre.

Merknad

- I en tid med utstrakt bruk av fotokopier og faksimile/skanning, elektroniske lagring av prøvedata og databanker samt økende krav til etterprøvnbarhet og kontroll, er det avgjørende at språktestere respekterer prøve kandidatenes rettigheter når det gjelder personvern og konfidensiell behandling av data knyttet til deres person.
- Konfidensiell behandling kan ikke være absolutt, særlig i tilfeller der dataene angår studenter som konkurrerer om opptak og ansettelse. Språktestere må gjøre en avveining mellom det grunnleggende kravet om prøve kandidatenes personvern og deres mer omfattende samfunnsmessige ansvar.
- Videre, i visse tilfeller, vil språktesternes kolleger kunne ha rett på tilgang til prøve kandidatenes data med det formål å forbedre kvaliteten på de faglige tjenestene de tilbyr. I slike tilfeller må de som får tilgang på data, samtykke til å behandle dataene konfidensielt.
- Informasjon om prøve kandidater innhentet fra andre kilder enn fra kandidatene direkte (for eksempel fra lærerne til kandidatene som testes) er underlagt de samme prinsippene for konfidensiell behandling.
- I noen tilfeller kan det foreligge lovbestemte krav om åpenhet, for eksempel hvis en språktester er kalt inn som ekspertvitne i en rettsak eller høring. I slike tilfeller er språktesterne løst fra kravet om konfidensiell behandling av data.

Prinsipp 3

Språktestere skal følge relevante etiske prinsipper nedfelt i nasjonale og internasjonale retningslinjer når de gjennomfører utprøving, undersøkelser, datainnsamling eller annen forskningsaktivitet.

Merknader

- Fremgang i språktestingsfeltet er avhengig av forskning som nødvendigvis involverer mennesker. Denne forskningen skal utføres i overensstemmelse med allment aksepterte prinsipper for forskning, baseres på en grundig kjennskap til faglitteraturen, og planlegges og gjennomføres i henhold til høye krav om kvalitet.
- All forskning må være faglig begrunnet. Det vil si at det må være sannsynlig at en planlagt undersøkelse faktisk vil gi svar på de forskningsspørsmålene som stilles.
- Hensynet til informantenes menneskerettigheter skal alltid veie tyngre enn vitenskapelige eller samfunnsmessige hensyn.

- I tilfeller der det er sannsynlig at forskningen vil kunne medføre ubehag eller risiko for informantene, må viktigheten av forskningen tas i betraktning, men dette skal ikke brukes til å rettferdiggjøre en slik risiko eller ubehag. Hvis uforutsette skadevirkninger oppstår, skal forskningen alltid avbrytes eller endres.
- En uavhengig etisk komité bør vurdere alle prosjektbeskrivelser for å sikre at forskningen tilfredsstillende etiske og vitenskapelige krav.
- Relevant informasjon om mål, metoder, risiko og ubehag forbundet med studien skal gis til informantene i forkant og på en forståelig måte. Samtykke til å delta skal være frivillig og uten noen form for press eller tvang.
- Informantene skal ha mulighet til å nekte å delta i, eller trekke seg fra, forskningen når som helst før resultatene er publisert. En slik tilbaketrekning av samtykke skal ikke få noen konsekvenser for behandlingen av dem det gjelder.
- Man skal være spesielt påpasselig med å innhente samtykke fra personer som er i et avhengighetsforhold (for eksempel elever/studentene, eldre kandidater og kandidater med lærevansker).
- Når mindreårige informanter er involvert, skal samtykke innhentes fra foreldre eller foresatte i tillegg til fra barnet selv dersom han/hun er moden nok til å forstå hva samtykke innebærer.
- Konfidensiell informasjon innhentet i forbindelse med forskning skal ikke brukes til andre formål enn de som er oppgitt i beskrivelse av studien.
- Publisering av forskningsresultater skal være sannferdig og korrekt.
- Det skal ikke være mulig å identifisere informantene i publiserte forskningsrapporter.

Prinsipp 4

Språktestere skal ikke tillate at deres faglige kunnskaper eller ferdigheter misbrukes, i den grad det er mulig å forhindre.

Merknader

- Språktestere skal ikke med viten og vilje bruke sine faglige kunnskaper og ferdigheter til formål som går på tvers av testtakernes interesser. Når prøve kandidater blir bedt om å delta i oppgaver som ikke er opplagt gunstige for prøve kandidaten selv (for eksempel når de blir bedt om å være piloterings kandidater for en ferdighetsprøve som skal brukes til andre formål), skal dette gjøres helt klart for kandidatene.
- Det at en kandidats verdier ikke samsvarer med samfunnets rådende moralske, religiøse eller andre verdier, eller at kandidaten har status som en uønsket innvandrer, skal ikke få konsekvenser for vurderingen av vedkommendes språkferdigheter.
- Språktestere skal under ingen omstendigheter delta direkte eller indirekte i utøving av tortur eller andre former for grusom, umenneskelig eller nedverdiggende behandling (jf. Tokyoerklæringen av 1975).

Prinsipp 5

Språktestere skal kontinuerlig utvikle sin fagkunnskap og dele denne kunnskapen med kolleger innen testfaget og språkfag mer generelt.

Merknader

- Som fagfolk har språktestere en plikt til å videreutvikle sine kunnskaper; det vil være en ulempe for testtakerne om de ikke gjør dette.
- Språktestere skal benytte seg av de ulike tilbudene for videre- og etterutdanning som finnes. Dette kan innebære å delta på kurs og videreutdanning i språktesting, fagkonferanser og dessuten å holde seg oppdatert på relevante faglige publikasjoner.
- Språktestere skal benytte muligheten til å samhandle med kolleger og andre aktuelle fagfeller i språkfag som et viktig middel til å videreutvikle sin fagkunnskap.
- Språktestere skal dele ny kunnskap med kolleger gjennom publikasjoner i anerkjente faglige tidsskrift og på møter.
- Språktestere må forventes å bidra i opplæring, utdanning og profesjonalisering av mindre erfarne språktestere og å utarbeide retningslinjer for en slik opplæring.
- Språktestere må være innstilt på å bidra til utdanning og opplæring av studenter innenfor språkfag generelt.

Prinsipp 6

Språktestere har et felles ansvar for å sikre den faglige integriteten til språktesting som faglig disiplin.

Merknader

- Språktestere skal fremme og bevare fagfeltets integritet gjennom å bygge tillit og gjensidig ansvar blant kolleger. I tilfeller der man som fagpersoner har ulike meninger, skal man uttrykke synspunktene sine med oppriktighet og respekt, ikke ved å rakke ned på meningsmotstandere.
- Språktestere utvikler og anvender normer på vegne av samfunnet. Med denne privilegert posisjonen følger en forpliktelse til å opprettholde passende personlige og moralske standarder i utøvelsen av yrket, så vel som privat, når sider av privatlivet kan påvirke den yrkesmessige integriteten.
- Språktestere som oppdager uprofesjonell atferd hos kolleger, skal gripe inn, for eksempel ved å rapportere oppførselen til relevante myndigheter.
- Manglende etterlevelse av denne Etikkodeksen vil oppfattes svært alvorlig og kan føre til strenge sanksjoner, som inndragelse av ILTA-medlemskap.

Prinsipp 7

Som en del av sitt samfunnsansvar skal språktestere jobbe for å forbedre kvaliteten på språktester, vurdering og undervisningstilbud og fremme en rettferdig fordeling av disse tjenestene. De skal også bidra til å opplyse samfunnet om språklæring og språkferdigheter.

Merknader

- Fordi prøve kandidatene ikke er morsmålsbrukere, er mange marginaliserte og har liten makt. Språktestere har derfor et særlig ansvar for å arbeide for gode språktester og et godt testtilbud.
- I kraft av sin kunnskap og erfaring skal språktestere være innstilt på å gi råd til de som har ansvar for å tilby språkprøver.
- Språktestere må være innstilt på å delta aktivt i kampen for å sikre at prøve kandidater har tilgang til så gode språktesttjenester som mulig.
- Språktestere må være innstilt på å samarbeide med rådgivende, lovgivende, frivillige og kommersielle aktører som er involvert i produksjon og administrasjon av språkprøver.
- Språktestere plikter å handle dersom testtilbud, enten på grunn av ressursmangel eller av andre grunner, ikke holder tilstrekkelig kvalitet. Unntaksvis kan språktestere måtte trekke tilbake sine tjenester, forutsatt at dette ikke er til skade for prøve kandidatene.
- Språktestere må være innstilt på å tolke og videreformidle relevant vitenskapelig informasjon og rådende faglig innsikt til samfunnet. Språktestere skal da gjøre det klart om de uttaler seg på vegne av et anerkjent fagorgan eller ikke. Hvis de uttrykker meninger som strider mot det som er gjengs oppfatning i fagmiljøet, skal de informere om dette.
- Det er rimelig at språktestere bidrar faglig i den offentlige debatten om sensitive sosiopolitiske forhold (som for eksempel etnisitet, ulike samfunnsmessige utfordringer, barneoppdragelse ol.).
- Språktestere skal skille mellom sin rolle som fagperson og rollen som privatperson.
- Når de utøver sitt ansvar under Prinsipp 7 skal språktestere være forsiktige med å fremheve seg selv og unngå å nedvurdere kolleger.
- Språktestere skal gjøre det klart at de ikke hevder (og ikke antas å hevde) at de alene sitter på all relevant kunnskap.

Prinsipp 8

Språktestere skal ta sine forpliktelser overfor samfunnet alvorlig og samtidig være oppmerksom på at disse forpliktelsene noen ganger kan komme i konflikt med ansvaret for prøve kandidatene eller andre som bruker prøven.

Merknader

- Når prøvene arrangeres på vegne av institusjoner (offentlige institusjoner, fagorganer, universitet, skoler, bedrifter), er språktestere forpliktet til å rapportere

resultatene korrekt og presist, også i de tilfellene der resultatene kan være ugunstige for prøve kandidatene og andre involverte (familie, fremtidige arbeidsgivere osv.).

- Som medlemmer av samfunnet de jobber innenfor, må språktestere godta at de er bundet av samfunnets testkrav, også i tilfeller der de ikke selv er enige i kravene. Hvis uenigheten er så betydelig at den må karakteriseres som fundamentale motforestillinger, må språktestere ha rett til å trekke tilbake sine faglige tjenester.

Prinsipp 9

Språktestere skal kontinuerlig vurdere mulige kortsiktige og langsiktige konsekvenser av arbeidet sitt på involverte parter, og de skal ha rett til å holde tilbake sine faglige tjenester dersom det bryter med deres moralske overbevisning.

Merknad

- Som fagpersoner har språktestere ansvar for å vurdere de etiske konsekvensene av oppdrag de får. Selv om det ikke er mulig å overskue alle eventualiteter, skal de etterstrebe en grundig gjennomgang av sannsynlige konsekvenser. Dersom disse konsekvensene etter deres skjønn er faglig uakseptable, skal de kunne trekke tilbake sine tjenester. Hvis så skjer, skal de rutinemessig konsultere andre språktestere for å fastslå i hvilken grad deres oppfatning deles av andre. Dersom kollegene har et annet syn, skal språktesteren likevel ha rett til å ta et individuelt standpunkt i tråd med sin moralske overbevisning.

© Copyright ILTA

Norsk oversettelse/Norwegian translation, 2018:

Oversetter/translator: Cecilie Hamnes Carlsen (Kompetanse Norge/Skills Norway)

Korrekturlesere/reviewers: Anniken Telnes Iversen (Kompetanse Norge/Skills Norway), Snorre Karkkonen Svensson (Norway)